

گونه‌شناسی پیکرک‌های زنان در دوره ایلام میانی

مرتضی حصاری^۱، ناهید زندی^۲

^۱ دانشیار گروه باستان‌شناسی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران

^۲ فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد، باستان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

چکیده

فرهنگ مردم سرزمین ایلام، در پهنه گسترده فلات ایران زمین، همواره، دارای جایگاه خاصی بوده است و بسیاری از آثار دارای اهمیت چندانی در پیشینه تاریخی و فرهنگی ایران می‌باشد. از این رو می‌توان با مطالعه در بسیاری از آثار به جای مانده به نکات پنهان و باورهای آیینی و مذهبی آنان پی‌برد. در تحقیق حاضر سعی بر آن شد، تا پیکرک‌های زنان براساس فرم ظاهری طبقه بندی شوند و آنگاه براساس محتوی ساختاریشان، گونه‌شناسی و سپس شماره گذاری شوند، همین امر موجب گردیده تا بر اساس اهمیت و مرتبه قرار گیری آنان در جامعه، ایلامی هزاره دوم پ. م، طبقه بندی شوند، در واقع ماهیت و جایگاه اکثر پیکرک‌ها، آیینی و در ارتباط با مذهب سرزمین ایلام، که در آن زن همواره دارای جایگاه ویژه بوده و از سویی، بیانگر ارتباطی دوسویه بین ایلام و همسایه غربی خود، یعنی بین النهرین می‌باشد و چه بسا تلاشی که آن مردمان، به منظور دریافت حمایت الهه‌ها و خدایانشان انجام می‌دادند، منجر به ساخت چنین پیکرک‌های آیینی می‌شده و در واقع چهارچوب اصلی فرهنگ و آیین مردم ایلام در هزاره دوم پ. م را شکل می‌داده، و در پس آن به بسیاری از فعالیتهای اجتماعی، حقوقی و خانوادگی خود رنگ مذهبی و آئینی می‌دادند. در این راه سعی در بومی نمودن بسیاری از دست ساخته‌های خویش را داشته‌اند. چنانکه در اواخر هزاره دوم پ. م، موفق به ارائه تصویری از قدرت مذهبی - سیاسی می‌شوند، نقطه‌ی اوج آن را می‌توان در مجموعه چغازنبیل، مشاهده نمود که به عنوان مجموعه مقدس، در برگزیده معابد خدایان و الهه‌ها، می‌باشد. معابدی مربوط به الهه‌ها که پیکرک‌ها به عنوان نمادهایی از باورهای آنان بودند.

واژه‌های کلیدی: پیکر، زنان، ایلام میانی، شوش، هفت تپه، چغازنبیل، باستان‌شناسی.

مطالعات تاریخ و تمدن ایران و اسلام

دوره ۵، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۹، صفحات ۱-۲۴